

Валидација Националних циљева и циљних датума у Републици Србији – Протокол о води и здрављу

Протокол о води и здрављу уз Конвенцију о заштити и коришћењу прекограничних водотокова и међународних језера из 1992. године (у даљем тексту: Протокол о води и здрављу) је први међународни уговор који је донет са циљем да се на свим одговарајућим нивоима, националном, прекограничном и међународном, заштити здравље, као основно људско право, у оквиру одрживог развоја кроз унапређење управљања водом, укључујући и заштиту водених екосистема, а путем превенције, сузбијања и смањивања обољења везаних за воду.

Република Србија ратификовала је Протокол о води и здрављу у априлу 2013. године. Сходно Закону о потврђивању Протокола о води и здрављу, о његовом спровођењу старају се министарства надлежна за послове здравља, водопривреде и животне средине.

Министарство здравља, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине потписали су Споразум о оснивању Заједничког тела ради предузимања заједничких мера и активности значајних за спровођење Протокола о води и здрављу (у даљем тексту: Споразум).

Решењем министра здравља образовано је Заједничко тело ради преузимања заједничких мера и активности значајних за спровођење Протокола о води и здрављу (у даљем тексту: Заједничко тело).

Сходно задацима предвиђеним Споразумом, Заједничко тело је израдило и објавило Анализу постојећег стања у области водоснабдевања и санитације (Baseline Analysis), чија поглавља су у корелацији са тематским областима наведеним у члану 6. став 2. Протокола о води и здрављу, у оквиру којих су ресорна министарства и институције, преко својих представника у Заједничком телу, дефинисали циљеве и циљне датуме за стандарде и нивое учинка које треба постићи или одржавати ради високог нивоа заштите од обољења која су у вези са водом.

Предлог Националних циљева и циљних датума за њихово достизање у Републици Србији - Протокол вода и здравље, презентован на „National workshop on the UNECE/WHO/EUROPE Protocol on water and health for Serbia”, 09. децембра 2014. године, после консултација вођених преко представника надлежних институција у Заједничком телу, добија финалну верзију, коју је у прилогу.

Утврђивањем циљева и циљних датума за њихово достизање, у складу са чланом 6. став 3. Протокола о води и здрављу, кроз успешну међуресорну сарадњу у оквиру Заједничког тела, остварен је напредак у спровођењу Протокола о води и здрављу у Републици Србији.

Упућивањем заједничког писма извршном секретару Економске комисије за Европу при Уједињеним нацијама (UNECE) и директорки Регионалне канцеларије за Европу Светске здравствене организације, са Националним циљевима и датумима за њихово достизање у Републици Србији - Протокол вода и здравље у прилогу, министар здравља ас. др Златибор Лончар и министарка пољопривреде и заштите животне средине проф. др Снежана Богосављевић – Бошковић су, испред министарстава која су и потписници Споразума, потврдили валидност овог документа (у прилогу).

На XV међународној конференцији „Водоводни и канализациони системи“, одржаној на Јахорини, Пале, 27 – 29. маја 2015. године стручна јавност је упозната са предузимањем мера и активности значајних за спровођење Протокола о води и здрављу у Републици Србији. Рад, чији су аутори чланови Заједничког тела, који је презентован на поменутој конференцији, а доступан на сајту Агенције за заштиту животне средине <http://www.sepa.gov.rs/download/Jahorina2015.pdf>, објављен је у стручном часопису „Вода и санитарна техника“, број 2/ 2015. године.

Даљи напредак у спровођењу Протокола о води и здрављу могућ је кроз континуиран заједнички рад свих министарстава и институција надлежних за послове здравља, водопривреде и животне средине.

Председник Заједничког тела

Др Љиљана Јовановић

III. ЦИЉЕВИ И ЦИЉАНИ ДАТУМИ

III.1. Национални и локални циљеве – мере и рокови

На основу члана 1. Протокола о води и здрављу, „циљ овог протокола о води и здрављу је да се на свим одговарајућим нивоима, како у националном тако и прекограничним и међународном контексту, заштита здравља и добробити људи, и индивидуалне и заједничке, а у оквиру одрживог развоја кроз унапређење управљања водом, укључујући и заштиту водених екосистема, а путем превенције, сузбијања и смањивања обољења везаних за воду“. Према члану 6 став 1, Протокола о води и здрављу, „у сврху постизања циља овог протокола, Стране морају поради на остварењу циљева, и то: (а) приступ пијаћој води за свакога; (б) обезбеђење санитарних мера за све у оквиру интегралних система управљања водом усмерених на одрживо коришћење водених ресурса, квалитет воде у окружењу који не угрожава здравље људи, као и заштиту водених екосистема“.

Стање у овим подручјима примене „Протокола о води и здрављу“ су детаљно обрађене у одговарајућим поглављима „*BASELINE ANALYSIS*“ (II.1. *Преглед стања*), и „у ове сврхе, свака Страна мора успоставити и објавити националне и/или локалне циљеве за стандарде и нивое учинка које треба постићи или одржавати ради високог нивоа заштите од обољења која су у вези са водом. Ови циљеве се периодично ревидирају. Притом, морају се донети практичне и/или друге одредбе за учествовање јавности, у оквиру транспарентности и праведности, и мора да се обезбеди да се правилно узме у обзир исход учествовања јавности. Изузев тамо где националне или локалне околности чине ирелевантним за превенцију, сузбијање и смањивање болести у вези са водом, циљеве морају, између осталог, обухватати“ како је представљено у табеларном прегледу и у потпуности одговара члану 6 став 2, Протокола о води и здрављу.

Табеларни преглед садржи: наслов одговарајућег поглавља из „*BASELINE ANALYSIS*“ (колоне 1), циљеве (колоне 2), постављени циљ (колоне 3), датум за достизање циља (колоне 4), надлежни орган/локална самоуправа (колоне 5) и индикатор за праћење испуњења циља (колоне 6).

Табела 1. Национални циљеви и датуми за њихово достизање - *Протокол вода и здравље* (2015)

Поглавље	Протокол о води (члан 6)	Постављени циљ	Датум за достизање циља	Надлежни државни орган/локална самоуправа	Индикатор за праћење испуњења циља
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1. Квалитет воде за пиће	6.2.a Квалитет испоручене пијаће воде, узимајући у обзир Смернице за квалитет пијаће воде Светске здравствене организације	Усвајање Правилника о здравственој исправности воде за пиће, усаглашеног са директивом 98/83/ЕС.	2016	Министарство здравља	Усвојен Правилник
		Унапређење прикупљања података о здравственој исправности воде за пиће из редовног мониторинга, изградњом информационог система.	2015	Министарство здравља, мрежа института/завод а за јавно здравље Србије	Израђен информациони систем

Унапређење прикупљања података о здравственој исправности воде за пиће у ванредним ситуацијама, изградњом информационог система.	2015		Изграђен информациони систем
Спровођење анализе стања (ситуационе анализе) водоснабдевања у сеоским срединама	2016	Министарство здравља, мрежа института/завода за јавно здравље Србије у сарадњи са Министарство грађевинарства саобраћаја и инфраструктуре	Урађена анализа стања водоснабдевања у сеоским срединама
Сачињавање плана за унапређење микробиолошке и физичко хемијске усаглашености воде за пиће из објеката за водоснабдевање у сеоским срединама након спроведене ситуационе анализе	2017	Министарство здравља, Мрежа института и завода за јавно здравље, Локалне самоуправе	Сачињен план

	Приказивање резултата ситуационе анализе јавности	2017		Извршена јавна презентација резултата
	Представљање плана за унапређење микробиолошке и физичко хемијске усаглашености воде за пиће из објеката за водоснабдевање у сеоским срединама јавности	2017		Извршена јавна презентација Плана
	Подизање свести у сеоским срединама о значају редовног контролисања здравствене исправности воде за пиће.	На сталној основи	Министарство здравља, мрежа института/завода за јавно здравље Србије	Број кампања, одржаних радионица, едукација, евалуација
6.2.6 Смањење опсега епидемија и појединачних случајева обољења, која су у вези са водом	Повећати санитарни надзор над сеоским водоводима	На сталној основи	Министарство здравља, мрежа института/завода за јавно здравље Србије	број спровдених надзора, % повећања
	Унапредити методологију епидемиолошког истраживања и процене хидричних	2016		Креирано стручно-методолошко упутство (да или не)

		епидемија.			
		Подизање свести становништва у руралним срединама, који се водом снабдевају из индивидуалних бунара о значају мера превенције и сузбијању болести које се преносе водом	На сталној основи		Број кампања, одржаних радионица, едукација, евалуација
2. Санитарно-технички услови водоснабдевања и канализација	6.2.ц Површина територије, величина становништва или удео становништва које треба да се опслужи заједничким системима за снабдевање пијаћом водом или тамо где снабдевање пијаћом водом треба побољшати другим средствима.	Повећати број прикљученог становништва на централизоване системе водоснабдевања у сеоским срединама: А) Проширење постојећих регионалних система за водоснабдевање В) Комплетирање водоводне мреже према плановима	А. 1) 2015-2020: успостављање и интензивно спровођење 2) 2021-2025: успостављање и интензивно спровођење; 3) 2026-2035: спровођење умереног интензитета. В. 1) 2015-2020: успостављање и интензивно спровођење;	Локалне самоуправе, Министарство полјопривреде и заштите животне средине, Републичка дирекција за воде	% прикљученог становништва

			2) 2021-2025: успостављање и интензивно спровођење; 3) 2026-2035: спровођење умереног интензитета.		
		Направити процену стања и потребних инвестиција за унапређење водоснабдевања у објектима где бораве деца, а које се снабдевају из сопственог извора водоснабдевања (бунар или извор) или су прикључене на јавне водне објекте у сеоским срединама	2016	Локалне самоуправе, Министарство просвете, науке и технолошког развоја	Урађена процена са потребним износ финансијских средстава
6.2.д	Површина територије, величина или удео становништва које треба опслуживати заједничким санитарним системима или тамо где санитарне мере треба да се побољшају другим	Направити процену стања и потребних инвестиција за унапређење приступа санитарној опреми, адекватне диспозиције отпадних вода и редовно пражњење септичких	2016	Локалне самоуправе, Министарство просвете, науке и технолошког развоја	Направљена процена

средствима.	јама у објектима где бораве деца.			
	Израдити план за унапређење канализација у објектима где бораве деца.	2017		Израђен план
	Унапредити канализацију у објектима где бораве деца.	Доградња постојеће и изградња нове канализационе мреже: 1) 2015-2020: успостављање и интензивно спровођење; 2) 2021-2025: успостављање и интензивно спровођење; 3) 2026-2035: спровођење умереног интензитета.	Локалне самоуправе	Број школа са унапређеним водоснабдевањем и канализацијом
	Повећати број прикључака на централне канализационе системе у руралним срединама			% прикљученог становништва на канализацију у руралним срединама
	Подизање свести школског особља и ученика о одржавању хигијене санитарних чворова у школама.	а, б, в март 2016 г, д 2016 - 2017	Министарство просвете, науке и технолошког развоја	Број кампања, одржаних радионица, едукација, евалуација

	<ul style="list-style-type: none"> - а) Анализа програма и уџбеника везаних са садржаје о питањима воде и санитације - б) Планирање рада са васпитачима, наставницима и управом образовних установа - в) Планирање рада са децом, ученицима и родитељима - г) Реализација планираног рада са запосленима у образовним установама <p>д) Реализација рада са децом и ученицима</p>			
<p>6.2.e Ниво учинка/услуге који треба да се постигне таквим заједничким системима и таквим другим средствима за</p>	<p>Водоснабдевање у складу са квалитетом воде према Правилнику, квантитетом испоручене воде,</p>	<p>На сталној основи</p>	<p>Локалне самоуправе, Министарство здравља, мрежа института/завода за јавно</p>	<p>% здравствене исправности воде за пиће, удео трошкова водоснабдевања и каналисања у</p>

	снабдевање водом, односно санитарним мерама	приуштивности цене и доступности воде.		здравље Србије, Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Републичка дирекција за воде	односу на доходак домаћинства
3. Квалитет и заштита водних екосистема	6.2.ф Примену признате добре праксе за управљање водоснабдевањем и санитарним мерама укључујући заштиту вода које се користе као извори за пијаћу воду;	Усвајање измена Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања	Децембар 2016	Министарство здравља, Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Републичка дирекција за воде	Усвојене измене
		Успостављање зона заштите постојећих изворишта	1) 2015-2019: успостављање и интензивно спровођење; 2) 2020-2025: спровођење умереног	Јавна комунална предузећа, Локалне самоуправе, Министарство здравља, Министарство	Успостављене зоне санитарне заштите изворишта за водоснабдевање

		интензитета; 3) 2026-2034: низак интензитет спровођења.	пољопривреде и заштите животне средине	
	Унапредити санитарно-хигијенски надзор у школама увођењем нове методологије	2016	Министарство здравља, Институт за јавно здравље Србије	Направљена нова методологија
	Подизање свести о адекватном водоснабдевању и санитацији у школама, поготуву оне које користе сопствене изворе водоснабдевања	На сталној основи	Министарство просвете, Министарство здравља, Институт за јавно здравље Србије	Број школа у којима је спроведена едукација
6.2.г Појава изливања: I) непречишћених отпадних вода II) непречишћених преливних атмосферских вода из заједничких система за отпадне воде у воде које спадају у подручје примене овог Протокола	A) Ревитализација и завршетак започетих постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ): B) Изградња нових ППОВ према приоритетима: C) Изградња атмосферске	A. 1) 2015-2022: успостављање и интензивно спровођење. B. 2) 2015-2045: успостављање и интензивно спровођење C. 3) 2015-2034: спровођење	Министарство пољопривреде и заштите животне средине	% прикључених становника на ППОВ

	канализације:	умереног интензитета		
6.2.x Квалитет испуштања отпадне воде из уређаја за пречишћавање отпадне воде у воде које су предмет овог Протокола	1) Правна лица, предузетници и физичка лица која имају постројења за пречишћавање отпадних вода и/или која своје отпадне воде испуштају у реципијент или јавну канализацију дужна су да своје емисије ускладе са граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде прописаних Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање (Сл. гласник РС бр. 67/11 , 48/12), Члан 19. 2) Постројења за	1) 31. децембра 2030. године. 2) 31. децембра 2041. Године 3) 6 месеци по усвајању Плана заштите вода од загађивања	Министарство пољопривреде и заштите животне средине	1) % усклађених емисија отпадних вода 2) % усклађених емисија отпадних вода 3) Број израђених акционих планова

пречишћавање
отпадних вода из
агломерација са
оптерећењем већим
од 2000 еквивалент
становника (ЕС) која
своје комуналне
отпадне воде
испуштају у
реципијент ускладиће
своје емисије са
граничним
вредностима емисије
загађујућих материја
прописаних овом
Уредбом а за
комуналне отпадне
воде које се испуштају
из агломерација са
оптерећењем мањим
од 2000 еквивалент
становника (ЕС)
ускладиће своје
граничне вредности
емисије загађујућих
материја у складу са
планом управљања
водама.

3) Правна лица,
предузетници,
односно физичка лица

	која имају постројења, која испуштају своје отпадне воде у реципијент или јавну канализацију дужна су да донесу акционе планове за достизање граничних вредности емисије и њима утврде рокове за постепено достизање граничних вредности емисије загађујућих материја, у складу са планом заштите вода од загађивања донетим на основу закона којим се уређују воде, у року од шест месеци од доношења овог плана.			
6.2.и Уклањање и поновна употреба канализацијског муља из заједничких система санитарних уређаја или других санитарних инсталација и квалитет отпадне воде која се користи у сврхе	Хармонизација прописа у складу са Оквирном директивом о водама	2020	Министарство пољопривреде и заштите животне средине	Усвојени и примењени прописи

<p>наводњавања узимајући у обзир смернице Светске здравствене организације и Еколошког Програма Уједињених нација за безбедно коришћење отпадних вода и екскрета у пољопривреди и аквакултури</p>				
<p>6.2.j Квалитет вода које се користе као извори за пијаћу воду, који се генерално користе за купање или које се користе за аквакултуру и за узгој и убирање љускара</p>	<p>Усвајање Правилника о здравственој исправности воде за купање, усаглашеног са директивом 2006/7/ЕС.</p>	<p>2016</p>	<p>Министарство здравља</p>	<p>Усвојен Правилник</p>
	<p>Унапређење прикупљања података о здравственој исправности воде за купање из редовног мониторинга, изградњом информационог система.</p>	<p>2015</p>	<p>Министарство здравља, мрежа институт/завода за јавно здравље</p>	<p>Изграђен информациони систем</p>
	<p>Унапређење прикупљања података о здравственој исправности воде за</p>	<p>2015</p>		

		купање у ванредним ситуацијама, изградњом информационог система.			
	6.2.к Примена признате добре праксе за управљање ограђеним водама које су генерално доступне за купање	Израда водича добре праксе и његова примена у складу са Правилником о здравственој исправности воде за купање, усаглашеног са директивом 2006/7/ЕС.	2017	Министарство здравља, мрежа институт/завода за јавно здравље, Локалне самоуправе	Урађен и примењена пракса на основу водича
4. Одрживо коришћење водних екосистема	6.2.л Утврђивање и санирање нарочито загађених места која неповољно утичу на воде из подручја примене овог Протокола или за то постоји вероватноћа и који на тај начин представљају претњу за изазивање обољења у вези са водом	Израђен регистар нарочито загађених места која неповољно утичу на воде из подручја примене овог Протокола	2017	Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Министарство здравља, мрежа институт/завода за јавно здравље	Израђен регистар
	6.2.м Ефикасност система за управљање, развој, заштиту и коришћење водних ресурса	Израда регулативе која дефинише увођење и имплементацију Плана сигурности	2018	Министарство здравља	Израђена регулатива

	укључујући и примену признате добре праксе за контролу загађења из извора сваке врсте	воде за све водовodne системе			
		План управљања водама и План заштите вода од загађивања	2015	Министарство пољопривреде и заштите животне средине Републичка дирекција за воде	Сачињени планови
5. Информацион и систем о водним екосистемима	6.2.н Учесталост објављивања информација о квалитету испоручене пијаће воде и других вода које су релевантне за циљеве у овом ставу у интервалима између објављивања информација према члану 7. став 2	Израда интернет портала на сајтовима свих надлежних државних органа, институција и локалних самоуправа у области вода и каналисања са информацијама о квалитету испоручене пијаће воде и других вода које су релевантне за циљеве	2017	Министарство здравља, Институт за јавно здравље Србије, Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство просвете, Локалне самоуправе, Јавна комунална	Постављене информације на веб порталима

				предузећа, Јавна водопривредна предузећа, Републичка дирекција за воде	
--	--	--	--	--	--